

Право на публічну службу – суб’єктивне публічне право особи в контексті його змісту, обсягу та обмежень

Фенич Яна Володимирівна¹

Опубліковано	Секція	УДК
12.08.2024	Право	342.9

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13302208>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Дана стаття присвячена дослідженню дефініції права на публічну службу та виокремленню її ознак, беручи за основу поняття прав людини. За результатами порівняння суб’єктивного публічного права особи та суб’єктивного приватного права особи, встановлено приналежність права на публічну службу до суб’єктивних публічних прав фізичної особи.

В рамках даної статті проаналізовано правомочності, які складають зміст права на публічну службу. Визначено поняття обсягу права на публічну службу та встановлено, що межі здійснення права на публічну службу є в повній мірі аргументованими законодавцем. Автором робиться акцент на тому, що забезпечення права на публічну службу є одним з головних завдань держави.

Зроблено висновок, що від реалізації та гарантування права на публічну службу залежить ефективність виконання, покладених на неї функцій.

Ключові слова: публічна служба, законодавство України, права людини, правомочності суб’єктивних прав, межі здійснення прав.

The right to public service is a subjective public right of a person in the context of its content, scope and limitations

Summary. The article is devoted to the study of the definition of the right to public service and of the identification of its features, taking as the basis the concept of human rights. It was established that the right to public service belongs to the subjective public rights of an individual, according to the results of a comparison of the subjective public right and subjective private right of an individual.

Within the framework of the article, the jurisdictions that make up the content of the right to public service is analyzed. The concept of the scope of the right to public service is defined. It was established that the limits of the realization of the right to public service are fully justified by the legislator. The author put an emphasis on the fact of ensuring the right to public service, which is the one of the main problems of the state.

It was concluded, that the effectiveness of performing the functions assigned to public service depends on the implementation and guarantee of the right to public service.

Key words: public service, legislation of Ukraine, human rights, jurisdiction of subjective rights, limits of the realization of the rights.

¹ канд.юрид.наук, доцент кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права ДВНЗ «Ужгородський національний університет», ORCID: 0009-0004-6857-4497

Вступ

«Права людини» завжди було, є і буде складним філософським явищем та багатограним правовим поняттям, в підходах до розуміння та трактування якого немає єдності та наукові погляди на яке перебувають в постійному розвитку. Теоретична юриспруденція, як відомо, базується на плюралізмі праворозуміння, проте є одне твердження, з яким погоджуються майже усі дослідники прав та свобод людини і громадянина – те, що права мають природний характер, тобто надані індивіду від народження: держава ж повинна визнавати невід’ємність цих прав від людини і закріплювати їх нормативно з метою більшої забезпеченості та реалізації останніх всіма учасниками суспільних відносин. Про це писали ще свого часу і Г. Гроцій, Ф. Бекон, Т. Гоббс, Д. Локк, Ш. Монтеск’є, К. Гельвецій, Д. Медисон, Т. ДТ. Лейн, Е. Кабе, С. Сімон та багато інших мислителів минулих століть. Саме права людини визначають у сучасній юридичній науці зміст правової держави, оскільки це держава, у якій максимально забезпечено реалізацію, охорону та захист прав людини [1, с. 46]. При позитивному закріпленні прав людини через наявні державні механізми, права людини є орієнтиром у прийнятті владних рішень, адже їх забезпечення є головним обов’язком держави. Актуальність даної теми пов’язана з переосмисленням ставлення до публічної служби через призму інституційної реформи задля вироблення дієвих та концептуальних механізмів забезпечення пріоритетності права на публічну службу, підсилена введенням режиму воєнного стану, що істотно впливає на зміст, обсяг та обмеження цього права.

Публічна служба як правовий інститут та право на публічну службу, зокрема, постійно є предметом наукового інтересу. Дослідженням права на вступ на публічну службу, права на її проходження, підстав щодо її припинення приділяли увагу такі вчені-правознавці, як Павленчик П.Т., Федчишин С.А., Федоренко В., Тимошук В.П., Малиновський В.Я., Біла-Тіунова Л.Р. тощо. Науковці здійснювали здебільшого комплексний аналіз теоретичних основ інституту публічної служби та достатньо конструктивним видається їх вклад у розвиток правової доктрини публічної служби. Разом з тим, переважна більшість існуючих наукових праць стосується виключно окремих аспектів вступу, проходження та припинення публічної служби, а тенденції розвитку суспільства та держави вказують на необхідність формування дієвої та ефективної публічної служби, де ключового значення набуватимуть питання щодо удосконалення механізмів забезпечення права на державну службу та службу в органах місцевого самоврядування. Саме тому вищевикладене свідчить про доцільність дослідження публічної служби саме в контексті суб’єктивного публічного права фізичної особи, як важливої наукової проблеми, котра потребує вирішення.

Метою даної статті є дослідження концепції права на публічну службу як суб’єктивного публічного права фізичної особи в рамках його змісту, обсягу та обмежень через призму сучасних тенденцій розвитку суспільства та держави.

Результати

Насамперед, досліджуючи право на публічну службу, варто спершу звернути увагу на теоретично-правові засади розуміння прав людини, суб’єктивних прав, зокрема, та сутність публічної служби. Права людини виступають основою правової реальності сучасного суспільства. Права є не тільки центральною, але й невід’ємною категорією будь-якої правової системи, оскільки протиправною є діяльність з боку будь-яких інститутів соціальної системи, чи окремого індивідуума, яка посягає на обсяг цих прав. Закріплення прав людини пов’язане з проявом пріоритетних ідеологічних цінностей, які здобуло людство у політико-правовому житті, з поміж яких рівність, свобода та демократія. Сучасне визначення прав людини найбільш влучно подає професор-

конституціоналіст М. Савчин: «Права людини – це вимога суб'єкта до органу публічної влади, чи іншої інституції, наділеної аналогічними функціями і повноваженнями, забезпечити захист вільного вибору варіанта поведінки щодо його доступу до матеріальних і духовних благ з метою задоволення певних потреб та інтересів» [2, с. 77]. Зважаючи на те, що публічна служба – це діяльність на державних політичних посадах, у державних колегіальних органах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова служба), інша державна служба, патронатна служба в державних органах, служба в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування [3]. То в такому випадку, право на публічну службу можна трактувати, як вимогу особи, яка бажає вступити на службу до органу публічної влади, тобто фактично до осіб, які вже вступили на цю саму публічну службу та займають вищеперераховані посади.

Права людини ще називають основними, фундаментальними, базовими, оскільки вони захищають основи життя та життєдіяльності та перераховуються в основних міжнародних чи конституційних актах. Проте варто зауважити, що існують права, які належать виключно громадянам певної держави, наприклад право обирати та бути обраним до органів державної влади. Таким правом, зокрема, є право на публічну службу.

Конституція України (ст. 38) встановлює, що громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Також громадяни користуються рівним правом доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування [4]. Отже, з положень Основного закону держави, право на публічну службу є основоположним, системним, конституційним правом громадян на зайняття посад державної служби у порядку та на умовах передбачених законодавством.

Варто зазначити, що право на публічну службу тісно пов'язане з правом на працю. Адже, за своєю суттю, право на публічну службу впливає із суті права на працю та системно пов'язане із правом на державну службу [5, с. 158]. На підтвердження чого, наводжу положення Постанови Верховного Суду України, в якій зазначається, що відносини публічної служби в основі своєї правової природи є наслідком реалізації не тільки права на участь в управлінні державними справами через забезпечення доступу до державної служби, визначеного статтею 38 Конституції України, але і права на працю, оскільки перебування особи на державній службі є однією із форм реалізації права на працю, закріпленого у статті 43 Конституції України, а тому за правовою позицією Верховного Суду України, сформованою у постанові від 06 листопада 2013 року у справі № 21-389а13, до відносин публічної служби застосовуються норми трудового законодавства в частині не врегульованій спеціальним законодавством [6]. Тому законодавче забезпечення права на публічну службу прямо залежить від доопрацювання проекту Трудового кодексу України, який знаходиться на розгляді у Верховній Раді України [7].

Для більш точної характеристики права на публічну службу як суб'єктивного права особи варто звернутись до теорії держави і права для визначення власне поняття «суб'єктивне право». У лексичному плані суб'єктивне право визначається як:

- закріплена законом і забезпечена державним захистом можливість суб'єктів права діяти (утримуватися від дій) певним чином і вимагати певних дій (утримання від них) від інших зобов'язаних осіб;
- міра дозволеної поведінки особи, що закріплена в юридичних нормах;
- право, що обов'язково реалізується в правовідносинах [8].

У теорії адміністративного права під суб'єктивним правом розуміють індивідуальну, вольову міру свободи поведінки суб'єкта права, що характеризується можливістю вимагати належної поведінки від інших осіб. Суб'єктивні права завжди пов'язують з можливістю задоволення інтересів громадян у різних сферах. Варто зазначити, що суб'єктивне право це не тільки право на дії, а перш за все право на користування, право на задоволення соціальних потреб та інтересів, право на участь у політичному житті країни та державному управлінні та право на доступ до суспільних благ.

Залежно від характеру інтересу, що покладений в основу суб'єктивного права, суб'єктивні права класифікують на суб'єктивні приватні права та суб'єктивні публічні права. Такий поділ суб'єктивних прав фізичних осіб вбачається логічним з огляду на теорію поділу права на приватне та публічне. У такому разі, зазначає відомий вчений-адміністративіст: суб'єктивним публічним правом визнається заснована на нормах публічного (адміністративного) права можливість приватної особи вимагати від публічної адміністрації такої поведінки, яка б задовольняла інтереси останньої [9, с. 116-117].

Отже, відмінними рисами між суб'єктивним публічним правом та суб'єктивним приватним правом є: 1) можливість здійснювати активні дії фізичною особою через вимогу конкретної поведінки (така вимога може бути адресована іншій приватній особі, або суб'єкту публічної адміністрації); 2) вчинення дій чи прийняття юридично-значущих рішень суб'єктами публічної адміністрації, чи уповноваженими особами для задоволення публічного інтересу фізичної особи, здійснюються шляхом виконання службових повноважень; 3) сприяння у реалізації суб'єктивних публічних прав фізичною особою встановлюється та гарантується державою. З урахуванням вищезазначеного, видається за можливе віднести право на публічну службу до суб'єктивних публічних прав особи.

Суб'єктивне право особи – це вид і міра можливої (або дозволеної) поведінки суб'єкта права, встановлена юридичними нормами для задоволення інтересів правомочної особи і забезпечувана державою. Зміст суб'єктивного права виражається через такі правомочності [10, с. 232-233]:

- 1) правомочність на власні позитивні дії (праводіяння), або право позитивної поведінки правомочного суб'єкта, Наприклад, право бути публічним службовцем, що включає в себе право вступити на публічну службу, право її проходити та право припинити публічну службу за власним бажанням.
- 2) правомочність на чужі дії (правовимагання). Наприклад, право бути прийнятим на публічну службу, звичайно, виконавши для цього всі необхідні умови, передбачені законом, чи право бути звільненим у строк, визначений у поданій державним службовцем заяві);
- 3) правомочність домагання (праводомагання), або право звертатися за підтримкою і захистом держави у разі порушення суб'єктивного права. Це право приводить у дію апарат держави – примус, якщо інша сторона не виконує своїх обов'язків. Наприклад, право на ефективний правовий та судовий захист від незаконного позбавлення права на публічну службу, зокрема порушення процедури вступу на публічну службу з боку органу публічної влади тощо;
- 4) правомочність на користування соціальними благами (правокористування) на основі певного суб'єктивного права. Наприклад, право на гарантії, якими наділяються публічні службовці під час проходження публічної служби.

Беручи до уваги теорію права, право на публічну службу передбачає наявність таких правомочностей:

- право на вступ на публічну службу;

- право на гарантії та захист під час проходження публічної служби;
- право на припинення публічної служби.

Ці правомочності складають загальний тип поведінки суб'єкта права на публічну службу та публічного службовця, зокрема. Оскільки вони визначені об'єктивним правом і процес їх здійснення зводиться до реальних конкретних дій, в яких знаходить свій прояв воля такого суб'єкта, то можна визначити їх як зміст права на публічну службу. При цьому зміст цього суб'єктивного права характеризується правом на державну службу та право на службу в органах місцевого самоврядування у його статичному стані, тоді як здійснення цих правомочностей є динамічним процесом його розвитку.

Однією з правових форм забезпечення інтересів суб'єкта права є законодавче закріплення певних меж здійснення суб'єктивних прав. Визначення меж здійснення суб'єктивних прав не слід розглядати як обмеження цих прав, а як юридичний вираз вже існуючого правового положення суб'єктів в системі суспільних відносин та як юридичну гарантію дотримання рівності цих суб'єктів у правовідносинах перед державою. Закон України «Про державну службу» встановлює межі здійснення права на публічну службу, які зустрічаються вже на етапі вступу на публічну службу, а саме, згідно його положень право на державну службу мають повнолітні громадяни України, які вільно володіють державною мовою та яким присвоєно ступінь вищої освіти не нижче: магістра – для посад категорій «А», «Б»; бакалавра, молодшого бакалавра – для посад категорії «В» [11]. Дане положення Закону свідчить про інкорпорування Україною міжнародного досвіду, зокрема досвіду європейських держав [12]. Отже, для реалізації свого права на вступ на публічну службу, громадяни України мають досягти повноліття. На відміну, від загального права на працю, яке настає з 16 років і передбачає скорочену тривалість робочого дня [13], право на державну службу реалізується громадянами, які мають повну дієздатність. А відповідно до частини 1 статті 34 Цивільного кодексу України «повну цивільну дієздатність має фізична особа, яка досягла вісімнадцяти років (повноліття)» [14]. Наступною вимогою для реалізації права на публічну службу є вільне володіння державною мовою. Ця вимога зумовлена змістом статті 10 Конституції України: «Державною мовою в Україні є українська мова» [4]. Отже, цілком логічно, що особа, уповноважена на виконання функцій Української держави, зобов'язана володіти державною мовою.

Суб'єктивні публічні права не є абсолютними, а отже нерозривно пов'язані з обмеженнями, які виникають під час реалізації цих прав. Ця думка знайшла відображення у праці відомих вчених, які, зокрема, відзначають, що суть рівного права доступу до державної служби полягає в тому, що для вступу на державну службу не допускаються будь-які обмеження в залежності від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, або іншими ознаками. Підкреслюється, що можливість доступу до служби обумовлена лише нормативно-встановленими вимогами до державних службовців [15, с. 50-51]. Щодо таких нормативно-встановлених вимог на етапі реалізації права на вступ на публічну службу, то варто зазначити, що згідно статті 19 Закону «Про державну службу», не може вступити на державну службу особа, яка:

- має обмеження особа, яка досягла шістдесятип'ятирічного віку,
- в установленому законом порядку визнана недієздатною, чи дієздатність якої обмежена,
- має судимість за вчинення умисного злочину, якщо така судимість не погашена, або не знята в установленому законом порядку;
- відповідно до рішення суду позбавлена права займатись діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави, або займати відповідні посади;

- піддавалась адміністративному стягненню за корупційне, або пов'язане з корупцією правопорушення – протягом трьох років з дня набрання відповідним рішенням суду законної сили;
- має громадянство іншої держави;
- не пройшла спеціальну перевірку, або не надала згоду на її проведення;
- підпадає під заборону, встановлену Законом України «Про очищення влади» [11].

Варто зазначити, що межі здійснення права на публічну службу на етапі вступу на неї є в повній мірі аргументованими законодавцем та становлять різновид правових обмежень, через які проявляється правова гарантія забезпечення свободи поведінки суб'єкта даного права.

На етапі проходження публічної служби важливу роль в процесі реалізації та забезпечення права на публічну службу відіграють гарантії та захист прав публічного службовця. На сьогодні чинне законодавство України про державну службу не в повній мірі виконує завдання соціально-правової захищеності публічних службовців. Обумовлено це, перш за все, тим, що норми, які встановлюють відповідні гарантії для публічних службовців розкидані по різних нормативно-правових актах, а деякі з них до сих пір не отримали належного нормативно-правового закріплення. Крім того, не всі державні гарантії прав публічних службовців підкріплюються забезпечувальним механізмом. Проте встановлення в законі правових гарантій реальності прав громадян не зводиться виключно до забезпечення реального здійснення суб'єктивних прав тільки уповноваженої особи. Поряд з цим йде мова про гарантування та правовий захист інтересів всього суспільства в цілому. Тобто поведінка особи щодо здійснення суб'єктивного права на публічну службу характеризується єдністю суб'єктивного та об'єктивного моментів.

Проаналізувавши Закон України «Про державну службу» напрашується висновок, що до гарантій діяльності публічних службовців законодавець відносить їх соціально-побутове забезпечення та створення належних умов для виконання посадових обов'язків, до яких входить надання державним службовцям необхідної для виконання посадових обов'язків інформації, облаштування приміщення, пристосованого для виконання посадових обов'язків, належного облаштування робочих місць та забезпечення державних службовців необхідним обладнанням [11].

При всій дискусійності щодо змісту права на публічну службу беззаперечним та загальноприйнятим є положення про те, що визнаючи за суб'єктом такого права суб'єктивні права та обов'язки, законодавство України надає такому суб'єкту і право на їх захист. Адже суб'єктивне право, надана особі, але не убезпечене від його порушення необхідними засобами становить лише декларативне право. Проблема захисту суб'єктивного права на публічну службу нерозривно пов'язана з питанням визначення змісту цього права. На підтвердження цього, варто відмітити, що право на публічну службу за своїм змістом являє собою сукупність цілого ряду можливостей, зокрема можливості вимагати певної поведінки від зобов'язаної особи, і врешті решт, можливості звертатися до компетентних державних органів з вимогою захисту порушеного, чи оспорюваного права.

В законодавстві України відсутнє роз'яснення того, що саме собою являє дане поняття. З одного боку, у законодавстві України відсутні роз'яснення того, що таке «захист права на публічну службу» та форми здійснення такого захисту, а з іншого має місце розкиданість способів захисту права на публічну службу по різних нормативно-правових актах, серед яких, в першу чергу, Кодексу законів про працю та Закон України «Про державну службу». Наприклад, в статті 11 Закону України «Про державну службу» йдеться про умови та порядок захисту прав державного службовця; строк та порядок подання державним службовцем відповідної скарги про порушення його прав,

можливість утворення комісії з перевірки такої скарги; порядок розгляду скарги керівником державної служби і реагування на зазначену скаргу; право державного службовця звернутися до суду для захисту своїх прав [11]. Водночас законодавство передбачає, що державні службовці також реалізують інші права і користуються захистом цих прав, визначені у положеннях про структурні підрозділи державних органів та посадових інструкціях, затверджених керівниками державної служби в цих органах [11]. Тобто положення Закону стосуються виключно механізму захисту прав публічного службовця. Проте Національне агентство України з питань державної служби дає суттєве роз'яснення, що право на захист має державний службовець не тільки у разі порушення наданих йому законом прав, а й у разі виникнення перешкод для їх реалізації [16].

Звертаючись до теоретико-методологічних засад поняття права на публічну службу та механізму його забезпечення, варто звернути увагу на те, що реалізувавши право на публічну службу до публічних службовців не застосовується принцип рівності. Хоч і статтею 21 Конституції України передбачено, що усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах, та відповідно до частини другої статті 24 Конституції України, «не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними, або іншими ознаками» [4], нерівне ставлення до публічних службовців і приватних осіб все ж таки є, і є виправданою дискримінацією. Адже, вступаючи на публічну службу, особа, крім прав та основних обов'язків публічного службовця, свідомо й добровільно приймає встановлені законодавством обмеження і заборони. Належність до публічної служби зобов'язує особу відмовитися від деяких прав, наприклад, права на демонстрацію своїх політичних поглядів, права на страйк, права займатися підприємницькою діяльністю та інших. У контексті ЗУ «Про запобігання корупції» [17], особа, вступаючи на державну службу добровільно погоджується на обмеження свого права на особисте та сімейне життя з метою відповідності демократичним принципам, підтримки довіри громадян до влади та збереження її авторитету у суспільстві.

У зв'язку з цим, вбачається, що публічні службовці не перебувають у аналогічному правовому статусі із громадянами, які не уповноважені виконувати функції держави, таким чином, і положення про дискримінацію застосовувати не слід.

Відповідно до статті 22 Конституції України «при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод» [4], а положення ЗУ «Про запобігання корупції» водночас накладають на державних службовців додаткові обмеження на їхнє право на особисте і сімейне життя, які не були передбачені законодавством раніше. Проте ці обмеження не можна вважати такими, що порушують конституційну норму, оскільки зміст права на особисте та сімейне життя публічного службовця не змінюється. Такі додаткові обмеження пов'язані з особливостями правового статусу публічних службовців, який характеризується звуженням їхніх загальногромадянських прав з метою ефективності службової діяльності. Публічні службовці є спеціальними суб'єктами права на особисте та сімейне життя і тому обсяг цього права у них відрізняється від інших громадян, які не належать до публічної служби. Межі допустимого звуження цього права визначаються пропорційністю та легітимністю мети. Таким чином, звуження, передбачені положеннями ЗУ «Про запобігання корупції» не виходять за межі необхідного у демократичному суспільстві для досягнення легітимної мети.

Крім того, важливо врахувати, що погоджуючись стати публічним службовцем або залишитися на публічній службі, особа робить вільний вибір і свідомо надає згоду на обмеження та заборони, які передбачені законодавством України, в першу чергу

Законом України «Про державну службу», та Законом України «Про запобігання корупції». Отже, особа, яка перебуває на публічній службі свідомо та добровільно погоджується на обмеження деяких прав, в тому числі права на особисте і сімейне життя.

Щодо обсягу права на публічну службу, то в першу чергу, варто визначити поняття обсягу прав людини. Професор Рабінович П. визначає обсяг прав людини як їх сутнісну властивість, яка відображається кількісними показниками відповідних можливостей, виражених у певних одиницях виміру. Одиниці виміру «кількості» (обсягу) прав людини не можуть бути універсальними, однозначними, однорідними для всіх і будь-яких прав людини. Характер таких одиниць виміру зумовлюється, насамперед, змістом можливостей, які відображені відповідними правами, а також особливостями носіїв (суб'єктів) цих прав (тобто тих, чи інших благ) [18, с. 99]. В продовження цієї думки, обсяг права на публічну службу може характеризуватися видом публічної служби, де мілітаризований публічний службовець в своїх правах буде відрізнятися від публічного службовця на цивільній службі.

Відповідно до рішення КСУ № 8-рп/2005 від 11 жовтня 2005 року (абзац п'ятий пункт 4): «обсяг прав людини – це кількісні показники відповідних можливостей, які характеризують його множинність, величину, інтенсивність і ступінь прояву та виражені у певних одиницях виміру» [19]. Реалізуючи право на публічну службу, особа стає публічним службовцем та спеціальним суб'єктом, наприклад, права на особисте і сімейне життя, що зумовлено особливими обов'язками у сфері професійної діяльності (як представника державної влади). Обсяг права на особисте і сімейне життя залежить від правового статусу суб'єкта на який поширюється таке право. КСУ у рішенні № 8-рп/2005 від 11 жовтня 2005 року встановив «звуження змісту прав і свобод означає зменшення ознак, змістовних характеристик можливостей людини, які відображаються відповідними правами та свободами, тобто якісних характеристик права. Звуження обсягу прав і свобод – це зменшення кола суб'єктів, розміру території, часу, розміру або кількості благ чи будь-яких інших кількісно вимірюваних показників використання прав і свобод, тобто їх кількісної характеристики». Проте, варто наголосити, що обмеження (звуження) права на особисте і сімейне життя публічних службовців не можна вважати такими, що порушують статтю 22 Конституції, що було уже зазначено вище. Отже, зміст права на особисте та сімейне життя (якісна характеристика права) у осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та в осіб, які таких функцій не здійснюють, є тотожним, проте обсяг такого права (кількісна характеристика права) різний.

Можливість реалізації особою права на публічну службу нерозривно пов'язана з дотриманням правових обмежень та заборон, встановлених законодавством щодо державних службовців. В протилежному випадку піде мова про втрату права на публічну службу. Закон України «Про державну службу» дає вичерпний перелік випадків втрати права на державну службу. До них відносять: 1) припинення громадянства України, або виїзд на постійне проживання за межі України; 2) встановлення факту наявності у державного службовця громадянства іноземної держави, або набуття державним службовцем громадянства іноземної держави під час проходження державної служби; 3) набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо державного службовця за вчинення умисного кримінального правопорушення та/або встановлення заборони займатися діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави; 4) набрання законної сили рішенням суду щодо такого державного службовця про визнання його активів, або активів, набутих за його дорученням іншими особами, або в інших, передбачених Цивільно-процесуальним кодексом випадках, необґрунтованими та їх стягнення в дохід держави; 5) наявність відносин прямої підпорядкованості прямих осіб; 6) наявність у

державного службовця реального, чи потенційного конфлікту інтересів, який має постійний характер і не може бути врегульований в інший спосіб [11].

Проте варто зазначити, що серед правомочностей права на публічну службу міститься і право на припинення такої служби. Законодавство України дає правове регулювання такому припиненню державної служби за ініціативою державного службовця. А саме, стаття 86 вищезгаданого Закону України «Про державну службу» передбачає, що державний службовець має право звільнитися зі служби за власним бажанням, попередивши про це суб'єкта призначення у письмовій формі не пізніше, як за 14 календарних днів до дня звільнення [11].

Висновки

Отже, право на публічну службу – це суб'єктивне публічне право особи, що становить комплекс її вимог до держави, в особі органів публічної влади, їх посадових чи службових осіб у адміністративно-правовому забезпеченні їх доступу до публічної служби.

Серед ознак права на публічну службу можна виокремити наступні:

- конституційне право особи;
- суб'єктивне публічне право особи;
- системність цього права полягає в поєднанні права на державну службу та права на службу в органах місцевого самоврядування;
- тісно пов'язане з правом на працю;
- суб'єктами цього права є повнолітні громадяни України;
- реалізація цього права передбачає зайняття особами посад в органах публічної влади;
- передбачає спеціальну процедуру реалізації, гарантування та правової охорони;
- зумовлює виникнення, зміну та припинення службово-трудових правовідносин;
- передбачає набуття особою, яка реалізує дане право, правосуб'єктності публічного службовця;
- спеціальна процедура припинення;
- реалізація цього права підлягає державному нагляду та громадському контролю.

Закон України «Про державну службу» окреслює основні засади реалізації конституційного права на публічну службу, яке визначається такими чинниками, як критерії, яким повинна відповідати особа та обмеження, які накладаються на особу при вступі, чи проходження публічної служби.

Важливість забезпечення такого права є одним з головних завдань держави, адже від реалізації та гарантування права на публічну службу залежить ефективність та дієвість публічної служби, рівень та якість виконання покладеної на неї мети, завдань та повноважень.

Список використаних джерел

1. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави / П.М. Рабінович. – Львів : Край, 2008. 224 с.
2. Савчин М.В. Права людини у світлі конституційної реформи. Український часопис міжнародного права, 2015. Спеціальний випуск: Міжнародне право і Конституція України. С. 67–79.
3. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року // Відомості Верховної Ради України від 09.09.2005. – 2005, № 35 / 35-36, 37 / стор. 1358, стаття 446.

4. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996 – №30 – стаття 141
5. Костюк В.Л., Яцкевич І.І. Конституційне право на державну службу через призму новітнього законодавства: науково-теоретичний аспект // Публічне право, 2017, №3 (27). С. 151-160.
6. Про скасування наказу про звільнення в запас, зобов'язання поновити на попередній або рівнозначній посаді з подальшим повторним звільненням за скороченням штатів та стягнення грошового забезпечення за час вимушеного прогулу: Постанова Верховного Суду України від 06.11.2013, №21-389а13 // Режим електронного доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/VS130575>
7. Проект Закону України від 26.12.2014, №1658 // Режим електронного доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/DH1A200A>
8. Юридична енциклопедія: в 6 т. / за заг. ред. Ю.С. Шемшученка. Київ: «Укр. енциклопедія», 2002. Т. 4, 720 с. // Режим електронного доступу: <https://leksika.com.ua/legal/>
9. Мельник Р. С. Загальне адміністративне право: навчальний посібник. – Київ: Ваїте, 2014. 376 с.
10. Скаун О.Ф. Теорія права і держави : підручник. Вид. 2-ге переробл. і допов. Київ: Алерта, 2011. 520 с.
11. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 р. // Відомості Верховної Ради України від 22.01.2016 – 2016, №4, стор. 60, ст. 43.
12. Публічна служба. Зарубіжний досвід та пропозиції для України / За заг. ред. Тимошука В.П., Школика А.М. – К.: Конус_Ю, 2007. 735 с.
13. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 року // Відомості Верховної Ради УРСР від 17.12.1971 р. – 1971, № 50],
14. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України від 03.10.2003. – 2003, № 40, стаття 356].
15. Лазор О. Д., Лазор О. Я. Державна служба в Україні : навч. посіб. 3-тє вид. Київ : Дакор, 2009. 560 с.
16. Офіційна веб-сторінка Національного агентства України з питань державної служби // Режим електронного доступу: <https://nads.gov.ua/alhorytm-zakhystu-prava-na-derzhavnu-sluzhbu-komentar>
17. [Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року // Відомості Верховної Ради України від 05.12.2014 – 2014., № 49, стор. 3186, стаття 2056].
18. Колісник В. Визначення обсягу прав людини у контексті юридичних позицій Конституційного Суду України // Вісник Конституційного Суду України, №6/2018, 2018. С. 98-102
19. Рішення КСУ № 8-рп/2005 від 11 жовтня 2005 року // Режим електронного доступу: https://zakononline.com.ua/documents/show/255852__255917